

Магістр 1 курсу
фінансового факультету ХНЕУ

ВАЛЮТНІ РИЗИКИ БАНКУ: ПРИЧИНИ ЇХ ВИНИКНЕННЯ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ БАНКІВ

Анотація. Розглянуто валютні ризики банку, виявлено основні причини їх виникнення в сучасних умовах господарювання та наслідки їх впливу в контексті банківської системи; визначено фактори, що обумовлюють виникнення валютних ризиків.

Аннотация. Рассмотрены валютные риски банка, выявлены основные причины их возникновения в современных условиях хозяйствования и последствия их воздействия в контексте банковской системы; определены факторы, обуславливающие возникновение валютных рисков.

Annotation. Currency risks of the bank are considered, the main reasons for their occurrence in the current economic conditions and their consequences in the context of the banking system are identified, the factors that contribute to the emergence of currency risks are defined.

Ключові слова: валютні ризики, причини виникнення валютних ризиків, економічна криза.

В умовах активного залучення банківського сектору України до процесів глобалізації та інтеграції, особливого значення набуває проблема забезпечення фінансової стійкості банківського сектору, що обумовлено наслідками економічної кризи, загостренням міжбанківської конкуренції та необхідністю підтримки стабільності вітчизняної валюти.

Аналіз наукових джерел свідчить про достатню зацікавленість проблематикою щодо оцінки ризику в Україні, причин виникнення, попередження та управління валютними ризиками. Вирішенню цих питань присвячені роботи таких відомих науковців-економістів, як В. Вітлінський, В. Кравченко, Л. Примостка, А. Старостіна, А. Шапкіна та ін.

Метою роботи є виникнення причин валютних ризиків у сучасних умовах господарювання.

У загальній системі ризиків, притаманних банківській діяльності, одне з провідних місць належить валютному ризику. Цей ризик присутній у процесі здійснення всіх фінансових операцій банку в іноземній валюті. Як свідчить світова практика, недостатня увага банків до питань ефективного управління валютним ризиком може призвести до значних фінансових втрат. Аналізуючи валютні ризики банку на сучасному етапі, важливо враховувати такі найбільш значущі фактори:

- кризовий стан економіки перехідного періоду, який характеризується не тільки падінням загального рівня дохідності, фінансовою нестійкістю багатьох організацій, але й знищенням ряду господарських зв'язків;
- нестійкість політичного становища;
- відсутність або недосконалість певних законодавчих актів, невідповідність між правовою базою й реальною ситуацією;
- інфляцію та інше [1, с. 16].

Наявний порядок організації діяльності банку і недосконалість чинного законодавства заважають прийняттю та реалізації оптимальних для конкретної ситуації заходів. Унаслідок неправильної оцінки ризиків або відсутності можливості протидії певним заходам наслідки можуть бути вкрай неприємними – аж до повного банкрутства банку. При цьому існують загальні причини виникнення валютних ризиків і тенденції зміни їх рівня.

Оновними причинами виникнення валютних ризиків є існування коротко- та довгострокових коливань обмінних курсів, що залежать від зміни попиту й пропозиції валюти на національних і міжнародних валютних ринках. У довгостроковому періоді визначальну роль у цьому процесі відіграє загальний економічний стан країни, рівень виробництва, збалансованість основних макроекономічних пропорцій, обсяги зовнішньої торгівлі тощо, а в короткостроковому – збалансованість окремих ринків і загальний стан ринкового й конкурентного середовища. Коливання кількісних показників окремих чинників та їх певне співвідношення відіграють вирішальну роль у змінах валютних курсів, а тому можуть мати суттєвий вплив на характер виникнення і рівень валютного ризику [2, с. 112].

Доцільно здійснити класифікацію операцій банків з іноземною валютою і визначити ризики, виникнення яких може призвести до підвищення рівня валютного ризику. Виходячи із запропонованої класифікації, яка дозволяє виділити конверсійні, депозитні та кредитні операції, можна стверджувати, що безпосередньо на величину валютного ризику впливають валютообмінні (конверсійні) операції. Крім того, за відсутності у вітчизняній практиці бухгалтерського обліку розподілу балансу на торговельну і банківську книгу, будь-які операції в іноземній валюті можуть вплинути на величину відкритої валютної позиції, а отже, й на величину валютного ризику.

Найбільший вплив на збільшення валютного ризику має кредитний ризик, що притаманний операціям, які банки проводять на міжбанківському ринку. Його рівень збільшується зі збільшенням строків, на які укладаються контракти. Значну потенційну загрозу також може становити операційний ризик: реалізація подій, пов'язаних із виникненням операційного ризику, була серед основних причин, що призвели до значних втрат в окремих зарубіжних банках [3, с. 46].

Необхідно підкреслити, що валютний ризик виникає внаслідок саме неочікуваних змін значень валютних курсів, оскільки очікувані зміни мають бути враховані на момент прийняття відповідних організаційних рішень. Натомість несвоєчасне врахування змін символізує реалізацію інших видів ризиків (компетентності, порядності,

Станом на сьогодні прийняття будь-яких комерційних рішень обумовлене фактором валютного ризику. Тому управління ним – це трудомісткий і важливий процес у діяльності суб'єктів господарювання.

Наслідками впливу валютного ризику, а саме в аспекті банківської системи, є валютна криза, внутрішня та зовнішня боргова залежність країни, нестабільність у банківській сфері, що спричиняє проблеми психологічного характеру, які знаходять свій вияв у зростанні недовіри до банківських установ, зниженні та подальшому погіршенні якості послуг банківських установ, різкому послабленні національної валюти, збільшенні частки проблемної заборгованості за кредитами та ін. [4, с. 197].

Підводячи підсумки проведеним дослідженням, можна сказати, що валютний ризик посідає провідне місце серед потенційних небезпек у банківській системі. Це обумовлено, насамперед, залученням України до глобалізаційно-інтеграційних процесів. При цьому основою функціонування ефективної системи управління валютними ризиками є правильне оцінювання та розробка методів їх зниження, що дасть змогу уникнути або зменшити неминучі витрати, що виникають у банківській діяльності [5, с. 16].

Наук. керівн. Тисячна Ю. С.

Література: 1. Примостка Л. Економічні ризики в діяльності банків / Л. Примостка // Банківська справа. – 2004. – № 3. – С. 16.
2. Вітлінський В. В. Кредитний ризик комерційного банку : навч. посібн. / В. В. Вітлінський, О. В. Пернарівський, Я. С. Наконечний. – К. : Знання, КОО, 2000. – 251 с. 3. Довгань Ж. Фінансова стійкість банківських установ у період економічної кризи / Ж. Довгань // Вісник НБУ. – 2009. – № 4. – С. 45–47. 4. Риск-менеджмент : учебник / В. Н. Вяткин, И. В. Вяткин, В. А. Гамза и др. ; под ред. И. Юргенса. – М. : Изд.-торг. корпорация "Дашков и Ко", 2003. – 512 с. 5. Міщенко В. Проблеми функціонування механізму передачі кредитного ризику / В. Міщенко, О. Кандиба // Банківська справа. – 2009. – № 2. – С. 13–22.